

gočega. List zahteva torej od Taaffeja, naj pride skoraj pred zbornico z važnimi gospodarskimi vprašanji, katera bi mogla držati stranke pri skupnem delovanju in jih dovesti do boljšega vzajemnega sporazumka, iz katerega bi se izcimile sčasoma druge skupine. Da se to zgodi, treba pa čakati.

Vnanje države.

Srbski kralj Aleksander je prišel dne 10. t. m. zvečer na Dunaj, kjer je prenočil v cesarskem dvorci. Drugi dan zjutraj ob 8. uri se je pa odpeljal s spremstvom v Ischl, kjer ga je na kolodvoru pričakoval naš cesar ter ga prisrčno pozdravil. Srbskega kralja spremljata regent Ristić in ministerski predsednik Pašić.

Govori se, da ima obisk kralja Aleksandra važnejši pomen, nego se je mislilo; pravijo namreč, da bi rad stopil v zakonsko zvezo s kako avstrijsko princezino.

Srbski kralj in regent Nistić sta odpotovala iz Ischla dne 12 t. m. ob 10 uri zvečer.

Presvetli cesar je podelil srbskemu kralju veliki križ Štefanovega reda, regentu Ristiću veliki križ Leopoldovega reda. ministerskemu predsedniku Pašić-u in srbskemu poslaniku na Dunaji pa red železne krone prve vrste.

Bolgarska. — Kakor se poroča iz Sofije, dospela je preiskava zastran umora finančnega ministra Belčeva, tako daleč, da se je vložila zatožba zoper Karavelova; Orosokova in Molova. Zatoženci so se pritožili proti zatožbi.

Rusi in Francozi, pa časopisje. Da je prišlo med Rusi in Francozi do nekih dogovorov ter da je med njimi danes neka zveza, o tem so prepričani vsi politični krogi. Zato se je začelo po časopisji pričkanje glede namena te zveze. Rusko časopisje trdi, da je evropski mir šele vsled te zveze zagotovljen, nemško časopisje pa je ravno nasprotnega mnenja, trdeč, da je edino le trojna zveza prava pokroviteljica miru.

Nam se pa zdi, da je strah na eni in drugi strani edini, ki vdržuje mir, in da bi bilo miru takoj konec, ko bi ena ali druga stranka mogla z gotovostjo računati na ugoden uspeh svoje akcije.

Ruski car je podelil srbskemu regentu Ristiću red Aleksandra Nevskega, ministerskemu predsedniku Pašiću pa red belega orla prvega reda.

Angleško. — Ni še preteklo dobrih štirinajst dni, odkar je ministerski predsednik Salisbury pri nekem lord-majorjevem banketu zagotavljal, da niso bili mirovni pogoji še nikdar poprej tako utrjeni kakor so zdaj. Angleški listi pa nam kažejo črn oblak na egiptskem političnem obnebju, na obnebju iste dežele, o kateri je Salisbury posebno poudarjal, da se razvijajo stvari v njej ugodno in mirno. Sultan, vrhovni gospodar Egipta, ne gleda lepo Angležev v Egiptu, katerega so le začasno zaseli, posebno ker angleško postopanje v Egiptu nikakor ne meri na to, kakor da bi se kedaj mislili An-

gleži povrniti iz Egipta. Tefvik paši, ki je podkralj tam, pa se neče kavsati z Angleži, prvič zato ne, ker rad v miru in dobro živi, drugič pa tudi zato ne, ker ve, da bi malo opravil pri Angležih, zato jim pa dopušča, da delajo v Egiptu, kar se jim ljubi. Tega se je pa baje sultan naveličal. In ker sta znala, kakor trdi angleški list, dobro podkuriti francoski in ruski zastopnik, sklenil je, kar odstaviti Tefvik pašo, ne meneč se, kaj poreko Angleži, ter ga nadomestiti z drugim, ki bi bil, kakor trdi spet angleški list, bolj naklonjen Francozom in Rusom nego Angležem. Ako bi se Angleška ne upirala tej osebni premembi, nastalo bi med njo in Turško kronično nasprotje, ako bi se pa temu uprla, nastalo bi akutno nasprotje. In to je tisti črn oblak, prvo kuka- vičino jajce rusko-francoske zveze, kakor še vedno trdi angleški list.

Portugalska. — Finančne razmere so se izdatno izboljšale.

Kitajska in Japonska. — Med Kitajsko in Japonsko se vrše pogajanja, da bi se med njima sklenila ožja zveza. Namen zvezi bo pospeševati trgovino mej imenovanima državama in braniti se vnanjih sovražnikov.

Narodno gospodarstvo.

Trgovska in obrtniška zbornica.

VIII. Gospod zbornični svetnik Karol Luckmann poroča, da je trgovska in obrtniška zbornica v Hebu sklenila prositi visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo, da bi začelo v interesu prometa med Avstrijo-Ogrsko in južno Ameriko obravnave zaradi trgovinske in carinske pogodbe z Brazilijo in potezati se za enake olajšave avstrijskemu izvoznemu blagu, kakeršne so bile dovoljene Združenim državam.

Prošnja je utemeljena z naslednjimi razlogi: Uporaba „monroe“-doktrine na gospodarstvo v trgovinski pogodbi med Združenimi državami severnoameriškimi in Brazilijo in ž njo uniji podeljene olajšave lahko znatno zmanjšajo prodajo mnogih naših izdelkov pa tudi posameznih pridelkov v Brazilijo, če ne celo ustavijo.

Tako je največ pridelkov pri uvozu iz Združenih držav v Brazilijo popolnoma carine prostih, na pr. hmelj, moka, rokodelsko orodje, stroji za manufakturo in industrijo, gradivo za železnice. Za 25 % je carina znižana tudi bombažnim, železnim in jeklenim izdelkom (če niso popolnoma carine prosti), usnju in usnjenim izdelkom, lesenim izdelkom, hišnim opravam, vozovom, gumovim izdelkom. Združene države pa so oprostile carine zlasti sladkor, kavo in kože.

Količnega pomena so te znižane carine, razvidno je na pr. iz tega, da je od kilo bombažne tkanine plačati carine 11 glđ. v zlatu (5000 r.). 25 % znižanje znaša torej 2 75 glđ. v zlatu od $\frac{1}{2}$: Ako je bombažen izdelek po ceni, zadostuje ta razloček, ki je na dobro

severnoameriškemu delu, da onemogoči uvoz avstrijskih izdelkov.

Isto velja o razločku 1 gld. 10 kr. pri carini 2000 r. od $\frac{1}{2}$ za bombažne ogrinače, odeje i. t. d.

Ker pa imajo od sklenene pogodbe največ dobička Združene države, ni misliti, da ne bi Braziljanci navzlic vseameričanski navdušenosti spoznali prave gospodarske koristi. Razen tega so se tamošnjim ljudem naši okusnejši izdelki priljubili ter jih ne bodo lahko pogrešali. Zatorej kaže, da poskusi avstrijsko-ogerska država s trgovinsko pogodbo z Brazilijo doseči enake ugodnosti, kakršne so dovoljene Združenim državam severnoameričkim. Avstrija bi lahko tudi nasprotno primerno uslužila. Znižanje carine na kavo pri uvozu preko Trsta bi se ujemalo z namero c. kr. vlade, ki bi rada temu pristanišču pomagala z diferencialnimi carinami. Braziljanska volna, od katere Združene države pobirajo visoko uvoznino, uvaža se k nam uže tako brez carine. Promet med avstrijsko-ogersko državo in južno Ameriko je velikega pomena, in je trgovinsko-politično razmerje do Brazilije tem bolj imeti na umu, ker bodo Združene države najbrže pogodbe sklenile tudi z ostalimi svobodnimi državami v južni Ameriki.

Nemška vlada je na predlog trgovskih zbornic v Hamburgu in Lipskem uže pozvedovala pri braziljanski vladi zaradi trgovinske pogodbe, takisto angleška in francoska. Avstrijsko-ogerska država ne sme zaostati. Ker je odsek mnenja, da je ta predlog zbornice posestrime v Hebu velike koristi za avstro-ogersko trgovino in industrijo, zatorej predlaga: Častita [zbornica naj prošnjo zbornice v Hebu v vlogi pri visokem c. kr. trgovinskem ministerstvu podpira. — Predlog je bil vzprejet.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

231.

Koka pri starih Peruvancih. Španjolci njeni nasprotniki.

Korun, koruzo in tobak smo prejeli iz Amerike. Prva dva darova sta nam hrana, a tretji dražilo. Ali prav ta dar se je najbolj po svetu razširil. Koliko poželi človek užitka in omame, jasno nam priča povest tobaka. V novejšem času je dobila Evropa iz Amerike novo dražilo, prav za prav nov strup, ki bode pa človeštvu več koristil nego je tobak. Ta strup je danes uže dobro znan v Evropi, nazivajo ga „kokain,“ ali v rokah zdravnikovih more biti velika tolažba bolnikom. Strup in lek ta je vzbudil iz nova pozornost na rastlino, od katere se dobiva. Domačini ameriški so imeli svoja dražila, kakor so jih imela vsa plemena starega sveta. Glavno dražilo, v katerem so Američani iskali sreče in naslade, bil je tobak, samo

Peru in Bolivija sta imeli svoje dražilo v drugi rastlini, v koki. Zvečenje kokovega perja je bilo okoli And v navadi od najstarejših časov. Ko so Španjolci podjarmili Peruvanske kraje, našli so silne nasade grma koke. V jeziku indijanskega plemena Ajamarskega znači koka tisto, kar rastlina.

Kmalu so se upoznali Španjolci s porabo tega grma. opazili so namreč, kako se Indijanci na kratek čas od dela odtegnejo in mej tem poželjivo žvečijo perje nekega grma. In kamorkoli so prišli, povsodi so žvečili koko, in po perji se je toliko popraševalo, da je v prometu imelo vrednost novcev. Kedar so pozneje v teh krajih vpeljali zlate in srebrne novce, postala je koka najglavnejša trgovinska roba. Za časa Peruvanskih vladarjev je imela vlada glavni nadzor nad vzgojo koke. Bajka pripoveduje da je božanski sin solnčev prišel k ljudem in jih poučil o bogovih, pa tudi na poljedelstvo in koristne iznajdbe jih je napotil. V istem času je poklonil ljudem božansko rastlino koko, „katera gladnega siti, trudnega in onemoglega krepí, a nesrečnemu skrb in nadloge preganja.“

Peruvanci so smatrali koko kot neko svetinjo, katera je bila v čislih ne samo v domačem nego tudi v vsem javnem življenju. Pri verskih svečanostih, v miru in na vojski je bila koka zelo važna. Duhovniki so svojim bogovom kot najlepši in najdostojnejši dar dajali koko. Ves čas mej službo božjo, pripoveduje Tschudi, žvekali so duhovniki koko, a če bi ne imeli dovolj koke, ne bi milosti božje mogli izprositi. In vsak drug, ki je iskal pomoči božjo, ni se smel duhovniku približati brez koke v ustih. Nobeno delo ne bi uspevalo, ako bi ga ne spremljal blagoslov kokov. In ta sveta rastlina je dobila največega neprijatelja v vsiljenem gospodarji. Španjolci so prezirno motrili vse običaje in navade Peruvancev, in tako se je njih mržnja vrgla tudi na koko. Kraljevski ukaz 1569. l. je trdil, da je koka vražji dar, in strogo je prepovedal koko žvekati. Povsodi so dali koko sekati in izkopavati, a zatirani Indijanci so se morali skrivati, da so mogli žvekati koko; svoje navade kar niso mogli opustiti. Kedar so španjolski gospodarji in rudarji izprevideli, kakov blagoslov je koka robom, da samo ob njej morejo prenašati najtežavnejša dela, začeli so jo sami zagovarjati in hvaliti.

Tudi duhovniki so začeli koko v Evropi priporočati. Jezuit Antonijo Julian je spisal knjigo z naslovom: „Biser ameriški“, kjer koko jako povzdiguje, a tudi obzaluje, da je niso v Evropi vpeljali namesto kave in čaja, ker bi siromašni svet laglje prenašal glad in žejo. Španjolski zdravnik Crespo je hvalil 1793. l. izredna svojstva kokova in jo posebno priporočal evropskim mornarjem. Tega mnenje se je poprijel v novejšem času tudi sam Tschudi, češ, da bi koka bila pravi blagodar mornarjem, kateri se mučijo s težkim delom in jedo nasoljeno hrano. In sedaj se je koki množila hvala od dne do dne, in če tudi je to ni v Evropi udomačilo, privedlo nas je vsaj do kokaina. Tudi Peruvancem sedaj ni nobeden več branil koke saditi in žvekati, in zato se je ona zopet dokopala do stare